

СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ У СВІТІ

У Європу соняшник був привезений з Нової Мексики приблизно у 1510 р. до Іспанії. Тільки у 1568 р. бельгійський вчений-ботанік Р. Додоней описав характеристику соняшника, зробив гравюру одностеблової рослини лузального типу. Ботанік Монард (1582 р.) дав свою назву соняшнику «грава сонця». І тільки у 1654 році Титчас помістив соняшник у каталозі рослин Кенігсберзького ботанічного саду з назвою «Перувіанська квітка сонця». У період 1568-1570 рр. в Падуанському ботанічному саду, в Італії, вирощували гігантський одностебловий соняшник під назвою *Planta Massima* [1].

На сьогодні площі посіву соняшнику наближаються до рекордних, що в перспективі говорить про зростання світового виробництва насіння соняшнику до нового максимуму в 43,7 млн. т в 2016/17 МР за умови сприятливої погоди. В такому випадку буде отриманий рекордний урожай, який значно перевищує 41,9 млн. т в 2015/16 МР або середній показник за підсумками останніх п'яти років - 40,7 млн. т [2].

Завдяки високому врожаю соняшнику в країнах США, а також ЄС і Аргентині сезон 2016/17 стане рекордним в плані виробництва, переробки, а також торгівлі олійної на світовому ринку. Так, згідно з останніми даними аналітиків Oil World, урожай культури в поточному сезоні складе 46 млн. т, що перевищить рекорд 2013/14 МР (43,6 млн. т), а також на 3,8 млн. тонн перевищить показник попереднього сезону [3]. Світова пропозиція олійної також збільшиться на 3,8 млн. т – до 49,08 млн. т. Обсяги переробки культури досягнуті 41,04 млн. т (+3,57 млн. т на рік), при цьому зростання даного показника відбудеться не тільки в ключових країнах-виробниках соняшнику, а й у багатьох країнах-імпортерах, які наростять його переробку як альтернативу рапсу.

Найбільше зростання буде спостерігатися в Україні та Росії, в результаті чого сукупний обсяг виробництва соняшнику в країнах США вперше дорівнюватиме в 24,0 млн. т, перевищивши на 1,7 млн. т показник 2015/16 МР. Також значне зростання виробництва відбудеться в Аргентині і країнах ЄС, за умови, що погода буде сприятливою і втрати врожаю внаслідок хвороб і шкідників рослин будуть помірними. У майбутньому сезоні очікується помірне відновлення врожайності в Туреччині, на противагу скороченню загального збору в США. Поточна динаміка посівної кампанії в США випереджає минулорічні показники, однак загальні посівні площі, як очікується, будуть менше, ніж в попередньому сезоні.

Зростання виробництва посприє активності світової торгівлі. Розміри експорту прогноуються на рівні понад 2 млн. т, що на 33% більше у порівнянні з минулим роком. Структура світового експорту насіння соняшнику розподілиться наступним чином: ЄС-27 – 22 %, Україна - 42%, Росія – 1%, Аргентина – 3%; на інші країни припадає 32% світового продажу [4].

Примітним для 2016/17 МР стане зростання світової торгівлі соняшником до 2,45 млн. т (+0,36 млн. т) на тлі скорочення пропозиції ріпаку. Зокрема, істотне збільшення відвантажень продукції очікується з країн США, ЄС, а також Аргентини [5].

Що стосується країн Євросоюзу, то прогнози виробництва в даному випадку менш обнадійливі. Згідно поточній оцінці, в 2016/17 МР країни ЄС-28 зможуть збільшити урожай культури на 0,6 млн. т – до 8,15 млн. т, що все ж буде нижче показника двома роками раніше (9 млн. т) [6]. При цьому не виключається, що підсумковий показник валового збору олійної може виявитися нижче, оскільки в ключових європейських країнах-виробниках – Румунії та Болгарії – соняшник постраждав від посушливих погодних умов влітку. В результаті урожай культури в зазначених країнах хоч і перевищить торішні показники, все ж виявиться нижче початкових очікувань, а на перше місце за обсягами виробництва олійної серед країн ЄС може вийти Угорщина, де погода в останні місяці була близька до ідеальної.

* Науковий керівник – Васильєв А.І., д.е.н., професор

Варто зазначити, однак, що глобальне зростання виробництва та експорту соняшникової олії, зокрема з Росії і України, може негативно позначитися на маржі переробників в Туреччині, а також обмежити потенціал зростання імпорту олійної.

Підводячи підсумки вищесказаного, можна сказати, що сезон 2016/17 буде насиченим для українських і російських виробників, а також переробників соняшника. Високий попит як на олійну, так і на масло дозволить причорноморських країн досягти нових висот на світовому ринку.

Література.

1. Селекція соняшнику. Історія виникнення соняшнику [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.vnis.com.ua>.

2. Ринок соняшнику: Україна та Світ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://propozitsiya.com/ua/rinok-sonyashniku-ukrayina-ta-svit>.

3. Новые рекорды мирового рынка подсолнечника в сезоне-2016/17 [Електронний ресурс] : АПК-Информ: ИТОГИ № 10 (28). – Режим доступу : <http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/1073665#.WEmMq7kju14>.

4. Маслак О. Сучасні тенденції ринку соняшнику / О. Маслак // Техніка і технології АПК. – 2011. – № 5 (8). – С. 35-38.

5. Світовий ринок соняшникової олії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.saleprice.com.ua/ua/publications/global_sunflower_oil_market.html.



КОЛІСНИК Ю.В., ШАУЛЬСЬКА В.І.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Відсутність альтернативних каналів реалізації аграрної продукції призводить до негативного розвитку галузі та до кризи фінансово-економічного стану товаровиробників. Тому однією з умов вирішення проблеми постачання населення міст і ефективного збуту продукції вітчизняними товаровиробниками повинні виступати оптові продовольчі ринки. Метою створення таких ринків є стимулювання виробництва на основі формування ефективного механізму взаємної зацікавленості виробника і споживача сільськогосподарської продукції шляхом встановлення прямих зв'язків між ними, регулювання виробництва і збуту продукції з урахуванням задоволення споживчого попиту населення.

Відправними моментами системного формування оптових продовольчих ринків виступає основоположна концепція й об'єктивні особливості конкурентного середовища і позиція регіону у забезпеченні продуктами харчування шкіл, навчальних закладів та інших установ соціальної сфери. Це особливо актуальним стає в рамках реалізації соціальних цільових програм.

Необхідність створення оптових продовольчих ринків викликана тим, що єдина система матеріально-технічного постачання і збуту у сільському господарстві, що існувала в дореформений період була ліквідована, а стихійно виниклі ринки продовольства мають серйозні недоліки. До числа останніх відносяться дезінтеграція всіх ланок АПВ, скорочення інвестицій, зростання витрат виробництва і обігу, скорочення платоспроможного попиту населення, нерегульований імпорт, диспаритет цін та інші негативні економічні та соціальні відносини в сільському господарстві та ін.

* Науковий керівник – Мандич О.В., к.е.н., доцент